

ISTORIA CURSELOR DE CAI DIN CHIȘINĂU. CLUBUL ENGLEZESC, CLUBUL NOBILIMII ȘI JOCKEY-CLUB

Aliona GRATI

Doctor habilitat în filologie, profesor universitar, cercetător științific principal, director al Școlii Doctorale Științe Umaniste și ale Educației a Universității de Stat din Moldova.

Domenii de preocupare: critică, istorie și teorie literară, studii culturale.

Cărți publicate: *Magda Isanos. Eseu despre structura imaginarului*, Chișinău: Prut, 2004; *Romanul ca lume postBABELică. Despre dialogism, polifonie, heteroglosie și carnavalesc*, Chișinău: Gunivas, 2009; *Cronici în rețea: metaliteratura.net*, Junimea, 2016; *Dicționar de teorie literară. 1001 de concepte operaționale și instrumente de analiză a textului literar*, Chișinău: ARC, 2018; *Chișinău. Morile Timpului. Eseu de imagologie literară*, Chișinău: Prut, 2020; *Regele Mihai și Basarabia. O poveste uitată de neuitat*, București: Eikon, 2021; (coord.) *Opera literară ca dialog și relație. Noi modele critice: Dialogica, Imagologia, Sociocritica, Critica orientată către cititor, Ergocritica*. Chișinău: Știința, 2021 etc.

Istoria curselor de cai din Chișinău. Clubul Englezesc, Clubul Nobilimii și Jockey-Club

Rezumat. În acest articol se configurează, pentru prima dată după lucrarea de acum 85 de ani a istoricului Gheorghe Bezviconi, o istorie a curselor de cai din Chișinău. Se identifică locul situării primului hipodrom pentru cursele de cai publice din Chișinău (după un plan al Chișinăului din sec. al XIX-lea) și se oferă descrierea acestuia în proza lui Constantin Negruzzi, *O alergare de cai*. De asemenea, se descriu agenții care au gestionat cursele de cai și activitatea de hipism timp de mai mult de o sută de ani (1834–1944). Aceștia au fost fondatorii și membrii de la Clubul Englezesc, Clubul Nobilimii și Jockey Club. De-a lungul istoriei, cluburile au numărat ca membri toată elita Basarabiei: militari, magistrați, mari proprietari de pământ, intelectuali, artiști, medici, avocați, ingineri și funcționari superiori. Activitățile de susținere a tradiției alergărilor de cai, de menținere a calității hipismului și de creștere a raselor de cai de la Clubul Englezesc, Clubul Nobilimii și Jockey Club demonstrează că orașul Chișinău a avut parte de o adevărată elită.

Cuvinte-cheie: cursele de cai, hipism, hipodrom, rase de cai, Chișinău, Clubul Nobilimii, Jockey Club.

History of horse racing in Chișinău. The English Club, the Nobility Club and the Jockey Club

Abstract. This article sets out, for the first time since the work of historian Gheorghe Bezviconi 85 years ago, a history of horse racing in Chișinău. The location of the first public horse racing track in Chișinău is identified (according to a 19th-century plan of Chisinau) and its description in Constantin Negruzzi's prose, *O alergare de cai* (*A Horse Race*), is provided. It also describes the agents who managed horse racing and equestrian activity for more than a hundred years (1834–1944). These were the founders and members of the English Club, the Nobility Club and the Jockey Club. Throughout history, the clubs have counted as members the entire elite of Bessarabia: military, magistrates, large landowners, intellectuals, artists, doctors, lawyers, engineers and senior officials. The activities of supporting the tradition of horse racing, maintaining the quality of equestrianism and breeding horse breeds at the English Club, the Nobility Club and the Jockey Club demonstrate that the city of Chisinau has had a true elite.

Keywords: horse racing, equestrian, hippodrome, horse breeds, Chișinău, Nobility Club, Jockey Club.

Încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea, în Chișinău a existat un hipodrom pe care se organizau curse de cai. Nu orice oraș provincial din Rusia țaristă își putea permite un astfel de lux. De-a lungul a mai mult de o sută de ani, la Chișinău au funcționat cluburi de elită care au gestionat o complexă activitate legată de hipism și competițiile cu cai.

Primele informații despre cursele de cai de la Chișinău. Dorința oamenilor de a identifica cel mai rapid cal care aleargă pe o anumită cursă sau distanță își are originea din cele mai vechi timpuri. Fie că au fost organizate pentru divertisment, fie din interes sportiv sau au fost legate de jocurile de noroc, cursele de cai au fost accesibile doar grupurilor sociale înstărite. În secolul al XIX-lea în orașele mari ale Europei, cursele de cai au devenit evenimente publice. Desfășurate pe hipodromuri la aer liber, instalate pe câmpuri mari, acestea deveneau accesibile maselor largi. La Chișinău, asemenea curse de cai publice au fost atestate în anii '30 ai secolului al XIX-lea. În absența informațiilor de arhivă, îi datorăm scriitorului Constantin Negruzzi înregistrarea imaginii primelor curse de cai în Chișinău.

„Tot orașul Chișinăului se adunase ca să privească alergarea de cai, ce se prelungise până în luna lui septembrie cu așteptarea dlui conte Voronțov, guvernatorul general al Nuorussiei și a Basarabiei; dar trecerea lordului Durham, ambasadorul Marei Britanii lângă curtea Petersburgului, pe la Odessa, împiedicându-l, alergarea rămase a se face numai în ființa dlui guvernator civil, generalul Feodorov.” [1, p. 60]. Așa începe nuvela *O alergare de cai* (Скачка) a lui Constantin Negruzzi. Deși este o ficțiune literară, nuvela lui Negruzzi ne deschide o fereastră spre o realitate autentică, dar mai puțin cunoscută. Scrisă la 1836 și publicată în 1840 („după trecere de cinci ani”, zice naratorul), proza oscilează între descrierea fidelă a realității și evocarea romantică. Chiar dacă povestea de dragoste dintre Ipolit și Olga se desfășoară într-un cadru melodramatic cu personaje învăluite de mister, se poate spune că aceasta făcea referințe clare la realitățile timpului. Negruzzi

deținea pe atunci funcții în vistieria Principatului și putea avea misiuni în orașul basarabean, unde putea să asiste la asemenea spectacole.

Așadar, între 1836 și 1854, o perioadă de liniște în politica internațională, contele Voronțov, guvernatorul general al Noii Rusii și al Basarabiei, și guvernatorul civil Pavel Fiodorov își puteau permite ocupații mai relaxante, cum sunt competițiile de cai spre exemplu, foarte răspândite în toate guberniile Rusiei. Societatea Chișinăului începea să se consolideze, nobilii de aici aveau un liceu, o bibliotecă și un Club Englezesc.

În primul rând, deducem de la Constantin Negruzzi că la Chișinău, încă din anii '30 ai secolului al XIX-lea, exista un hipodrom pentru desfășurarea curselor de cai (fig. 1). Iată cum îl descrie prozatorul: „Locul alergării este zece minute afară de oraș, unde este gătită o galerie de scânduri în felul chinezesc, pentru privitorii nobili. Prostimea sau, în limba aristocratică, canalia, șede împrăștiată pe câmp, sau înșirată pe marginea unui odgon întins ce n-o lasă să se grămădească. Slabă stavilă, dacă n-ar fi spijănită de jandarmii poliției!

Piața se întinde ovală pe un neted șes într-o cercoferință de trei verste însemnată cu stâlpușori de lemn de 3-4 stânjini departe unul de altul, iar dinainte galerii este bariera de unde pleacă alergătorii, carii, într-o fugă, sînt datori a face giurul pieții de patru ori, adică o cale de douăsprezece verste (ca jumătate poștă); și doi, care întrec pe ceilalți, ajungând mai înainte țința, primesc, cel întâi un vas de argint prețuit 1500 ruble asignații, cel al doile, 500 ruble, care banii îi dă vistieria împărătească.

Alergări de cai se fac pe tot anul în toate guberniile Rusiei. Scopul este ca prin această încurajare să se îmbunătățească soiul hergheliilor, și e foarte nemerit, pentru că acum toată călărima se îndestulează din țară, în vreme ce mai demult era nevoie a se cumpăra cai din staturile vecine. Am uitat să spui că numai armăsari și iepe sînt primiți să alerge; cai nu, și nu de alt soi decât de loc.” [1, p. 60-61].

Costache Negruzzi surprindea Chișinăul într-o perioadă de pace, când se putea crede că Imperiul era obosit de războaie și se lansa în

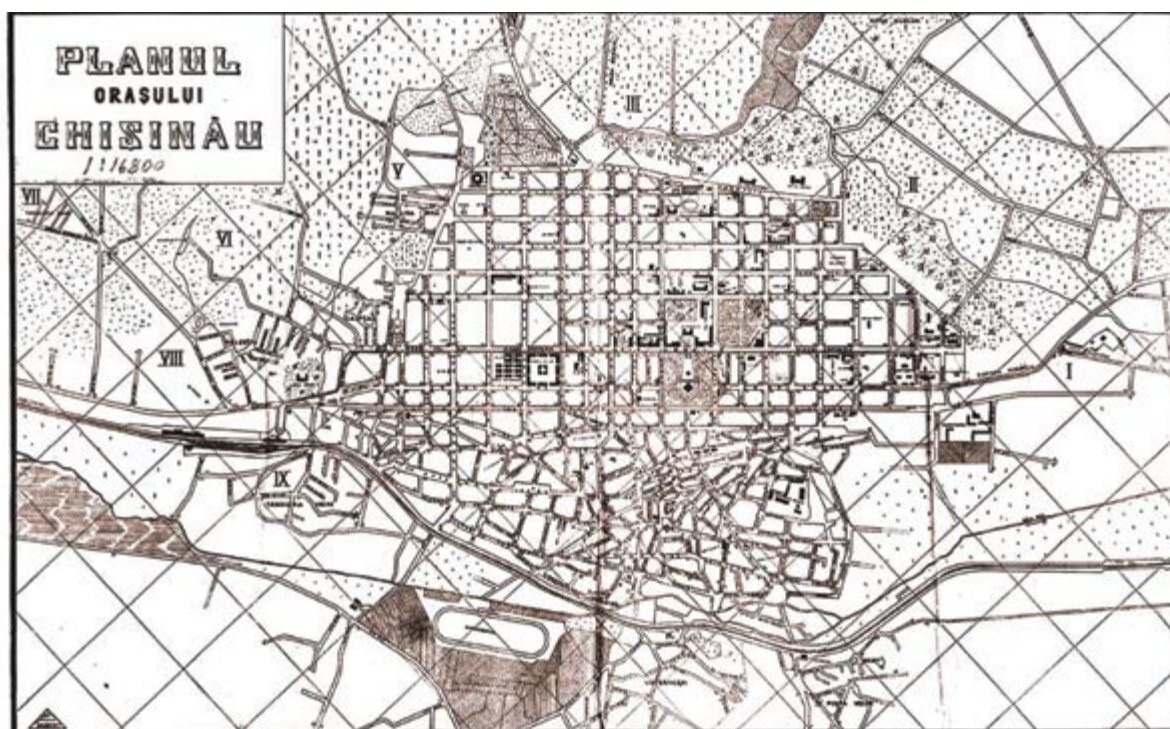

Fig. 1. Planul Chișinăului în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Locul hipodromului centru, partea de jos. Sursa: <http://www.monument.sit.md/old-views/>

huzurul vieții mondene. Scriitorul, martor ocular al vremii, oferea imaginea unui Chișinău al *loisir*-ului, accesibil bineînțeles elitei compuse din familiile boierilor, funcționari civili și militari. Dacă la începutul secolului, boierii preferau să se distreze în spațiul privat, ascuns al conacelor, irosindu-și talentele și banii pe la baluri și serate dansante, mai spre anii '50, trendul timpului le dicta progeniturilor tinere ale acestora ieșirile la aer liber, la petrecerile de grădină sau hipodrom. Asemenea sărbători dădeau strălucire orașului. Competiția cu cai la aer liber le dădea aristocraților chișinăuieni ocazia de a-și etala manierele, „образul subțire” și extravaganța vestimentară: „Galeria era ticsită de dame frumoase, frumusele și mai slutișoare, toate cu deosebite capele și mode de contrabandă, pentru că Odessa, fiind port franc, se însărcinează a îmbrăca pe chișineence; și e curios a le vedea pe toate cu toalete răcoroase și frumoase, și stofele englezești și franțeze cum foșnesc trecând cu dispreț pe sub barba vamișilor, care le privesc strâmbându-se și strângând din umeri” [1, p. 60-61].

Cele mai multe informații despre cursele de cai de la Chișinău și modul lor de organizare le

aflăm din lucrarea lui Gheorghe Bezviconi, *Jockey-Club Chișinău (Fostul Club al Nobilimii)* scrisă de el în 1939 cu ocazia aniversării a 78 de ani de la înființarea acestui tip de asociații a nobililor. Potrivit istoricului, încă în anul 1834, la Chișinău a luat ființă un *Comitet de Alergări*, care, până în 1866, a organizat alergări de galop în fiecare an. Președinți ai Comitetului au fost, pe rând, Mareșalii Nobilimii – Iordache Dimitriu, Iancu Sturdza și Iorgu Balș. Printre membrii Comitetului de alergări erau nobilii Basarabiei: Nicolae Donici, Ioan Pruncul, D. Emolinski, Pavel Leonardi, Toma Stamati, căminarul Iordache și stolnicul Nicola Catargi, Anastasie Ciolac, Alecu și Dimitrie Russo, căminarul Ștefan Casso, căminarul Ciuhureanu, spătarul Iordache Râșcanu, Nour, Panait Kazimir, Buzne, Ralli, Nacu, Beul ș.a. Secretarul comitetului era Iva Semigradov.

Comitetul de Alergări a stabilit regulile legate de competițiile de cai. Membrii-proprietari de cai plăteau o cotizație de 25 de ruble anual. Fiecare proprietar avea dreptul să înscrie la alergări numai cu un singur cal. Alergările aveau loc în lunile mai și septembrie și se făceau pe o distanță de 6 kilometri. În aceste curse s-au

distins caii: „Turturica” lui Meleliu, „Actor” al lui Iordache Suruceanu, „Ahiles” al lui T. Suruceanu, „Album” al lui T. Donică-Iordăchescu etc., parcurgând distanța în 9-11 minute. Într-o corespondență particulară a generalului Novogorodțev se spune că armăsarul „Ahiles” a luat a șasea oară premiul întâi. Calul biruitor obținea un premiu care varia între 500 și 1500 de ruble. Alergările s-au organizat și mai târziu. În 1889, pe 30 iulie, în timpul unei expoziții agricole, s-au desfășurat serbări hipice, care au atras admirația vizitatorilor. [2, p. 15]

Clubul Englezesc. Ca și în alte orașe mari ale Europei, a existat și la Chișinău un club al nobililor care gestiona organizarea curselor de cai, numit mai întâi Clubul Englezesc. Ideea întrunirii societății în cercuri, cenacluri sau cluburi este foarte veche. Totuși, cluburile, în sensul pe care le-au căpătat în secolul al XIX-lea, numărau vreo 400 de ani de existență. Friday-Tavern-Club, din care făcea parte Shakespeare sau Devil-Tavern-Club, au fost pornite din taverne sau cârciume. Așa s-a întâmplat și la Chișinău. Clubul Englezesc din Chișinău, a avut ca bază un restaurant. Este vorba de *Cazinoul Verde*. Acest cazino exista încă de prin 1820 în grădina publică. Evocatorii lui Alexandr Pușkin susțin că poetul rus mergea la Cazinoul Verde ca să vadă o chelneriță pe nume Marionila, care l-a inspirat pentru versurile „Șalul Negru” [3, p. 91-92]. Vara, societatea înaltă mânca acolo înghețată sau dulcețuri cu apă. Se organizau banchete ocazionale și baluri. Veneau boierii mari și ofițerimea.

Cazinoul a funcționat, ducând o existență veselă, până în 1825, când boierii au refuzat să-l mai viziteze, supărați fiind pe scriitorul rus Vighel, care a scris un memoriu negativ la adresa lor generalului guvernator Voronțov la Odesa. Ușile cazinoului s-au închis, iar pe locul lui a început să funcționeze un atelier fotografic.

Clubul Englezesc de la Chișinău a fost fondat în 1838, pe când la conducerea Basarabiei era guvernator generalul Pavel Feodorov, cel mai energic reformator al provinciei. Cam pe atunci, susține Gheorghe Bezviconi, a luat ființă și Clubul Grecesc întrunind numeroși bejenari

ai eteriei. Membru al acestui club a fost, de pildă, primarul Chișinăului – Pantelimon Sinadino.

Clubul s-a configurat după modelul celui Englezesc din Petersburg, existent încă din 1770, numit *Adunarea Nobiliară* sau *Clubul Englezesc din Sankt Petersburg*. Scopul lui era de a oferi societății alese posibilitatea să petreacă plăcut timpul în conversații, citind ziare sau jucând jocuri permise. Clubul Englezesc din Chișinău a ajuns prin excelență aristocratic, invitând în sânul lui un număr foarte restrâns de înalți demnitari și închizând cu totul ușile pentru parveniți. Pentru a face parte din acest Club, pe lângă un anumit statut, era necesară și recomandarea unui membru, care, semnând într-un carnet special de înregistrare, urma să-și dea garanția. Decizia finală era luată în timpul unui scrutin cu participarea obligatorie a cel puțin o treime din membrii de onoare ai clubului.

O listă din 1870, făcută cunoscută de Gheorghe Bezviconi, înregistrează personalități ale Chișinăului de altădată. Din Clubul Englezesc făceau parte: Prințul Mihail Cantacuzino – mareșalul nobilimii, numit „Floarea Basarabiei”, Nicolae Krupenski – fostul mareșal al nobilimii, Pavel Leonard, moșier cult din Speia și șef al „grupării moldovenești”, Teodor Krupenski – autoritarul șef al „grupării grecești”, boierii Aristide Sinescu, Ioan Ziloti, Gavril Katakazi, Niolae Donici, Cleonic Gulac-Artâmovski și alți funcționari și militari înrudiți cu Basarabia. Membrii acestui Club au ținut să se conserve în interiorul nobilimii, în exclusivitate vechi boieri, care își aveau originea în Moldova și urmașii acestora, ținând la distanță pe reprezentanții altor medii, care apăruseră și se înmulțiseră în mare măsură pe parcursul administrației rusești.

Aici erau strict interzise jocurile de noroc, însă erau permise cele „fără patimă”, precum jocurile de dame, șah, loto și altele. La Club se organizau baluri mascate și dansuri. Se permitea să se fumeze luleaua doar în într-o încăpere special amenajată. Nu era permisă intrarea în incinta clubului în haină cu glugă, cu blană, cu capul acoperit, cu băț sau sabie. Toate aceste obiecte și lucruri se lăsau la intrare, în grija portarului. Aici se putea bea ceai, cafea, limonadă,

lichior, diferite tipuri de vin, se putea mânca ciocolată și înghețată [vezi și 4, p. 228-232].

Toate activitățile în Clubul Englezesc erau însoțite de muzică și dans. Galantul Arșenevski sau respectabilii Sinescu și Scarlat Pruncu deschideau balurile, iar frații Mihail și Nicolae Stamatii le dirijau, scria Gheorghe Bezviconi. Ofițeria, în frunte cu Sașa Ziloti și prințul Haimé de Bourbon, petrecea în voie [2, p. 4].

Ajuns la Chișinău pe 16 noiembrie 1848, scriitorul Ivan Aksakov, a fost prezent la unul dintre balurile Clubului Englezesc, pe care l-a înregistrat plastic în una din scrisorile lui trimise acasă părinților, în felul următor: „Puteai vedea o mulțime de domnișoare drăguțe, albastre, roz, verzi, albe, dar nicio frumusețe. Ieșea în evidență o grecoaică, dar nasul îi era disproporționat de mare. Toată această adunare se mișca cu o asemenea plăcere, că-ți era și drag să te uiți. Se înțelege, nu vedeai pe nimeni îmbrăcat în straie moldovenești; toți în haine de ultimă modă. Am încercat să-i disting pe cei care își desfășoară de multă vreme activitatea în acest parchet, făcându-și, invariabil, apariția iarnă de iarnă; în timp ce cavalerii se schimbau în fiecare sezon hibernal, nu era totuși nicio domnișoară care să fi venit pentru întâia oară la bal. Dorindu-le să-și găsească cât mai grabnic soți, după ce am terminat de citit ziarele, m-am întors acasă pe jos. Ce vreme ciudată e acum afară, senină, nu prea geroasă, nopțile cu lună” [5, p. 140].

Una dintre cele mai importante preocupări ale Clubului era crescătoria de cai de rasă. Decenii la rând, rasele de cai erau cultivate în renumitele herghelii de cai ale lui Kalmuțki, Hasnaș, Râșcanu, Meleliu, Kuzminski, Korsakov și ale altora. De menționat că la cursele de cai din Chișinău puteau alerga doar caii locului.

Fiind alcătuit din marii moșieri ai Basarabiei, care locuiau la conacele moșierilor lor, Clubul Englezesc și-a redus cu timpul activitatea. Pe la 1877 el nu mai exista, pentru că se știe că țarul Alexandru al II-lea a participat pe vremea ceea la o masă organizată la Clubul Nobilimii.

Clubul Nobilimii. Când a luat ființă Clubul Nobilimii (în limba rusă *Blagorodnoie so-*

branie) – căruia și se mai spunea Clubul Elitei – nu se știe precis, deoarece în 1889 arhiva Clubului a ars în timpul unui incendiu. Data oficială este considerată 1 octombrie 1864, fondator fiind Trofim Grizov, președintele Tribunalului Comercial din Chișinău. După lichidarea Clubului Englezesc membrii lui s-au încadrat și ei în Clubul Nobilimii în care s-au încadrat și marii negustori. Printre membrii de onoare aflați pe lista din anii 1869–1870 erau guvernatorul Gangardt, prințul M. Cantacuzino, vice-gubernatorul Kușkevici-Kișkin, iar printre cei activi zeci de intelectuali liberi profesioniști localnici [2, p. 6-8].

Clădirea Clubului Nobilimii a fost ridicată între anii 1888 și 1893, după proiectul arhitectului Henrich von Lonsky, pe vechea structură a Clubului Englezesc pe strada Alexandrovskiaia. Clădirea a devenit îndată unul dintre locurile de întâlnire preferate ale elitei orașului, pe lângă teatrul lui Grosman, opera italiană, hotelul „Petersburg” din strada Aur (sau Haralambie) și cofetăria Manicov.

În sălile clubului puteai întâlni stâlpii societății. În acea vreme. Gulere înalte, cravate mari și fracuri cu tăietura modei de pe vremea tinereții lor înfrumusețau întrunirile Clubului Englezesc. Puteau fi întâlniți aici locotinentul Timuș, veteran din războiul Crimeii, bătrânul Codreanu și Cervinski.

Se juca biliard, șah și cărți. Partenerii obișnuiți la cărți erau guvernatorul civil al Basarabiei Katacazi, Pavel Leonard, Mihail Hasnaș, polițaiul Savițki. Se aprindeau luminile candelabrelor și se închideau obloanele, ca aurora zilei să nu le tulbure jocul. Aici se desfășurau în continuare baluri și serate dansante.

În Clubul Nobilimii exista și o bibliotecă bogat înzestrată. Pentru o oră-două, acolo veneau Cleonic Gulac-Artâmovski și colonelul Constantin Coroev, fostul guvernator al Critului. În restaurant în vedeai pe notarul Gore și pe generalul Hartingh, iar în săli veneau baronul Heyking, ing. hotarnic Burduja, notarul V. Pisarejevski, Stamatii, Cerkez, Panaioti, Muraciov, Tarnavski, Negruș, Sinadino ș.a. Din depărtați soseau prințul Grigore Manuc-Bei cu ceata lui,

frații Stamo și faimosul boier Măcărescu. „De oare putem pomeni întreaga Basarabie care trecea prin saloanele Clubului Nobilimii, o generație urmând pe cealaltă? se întreba Gheorghe Bezviconi. Ar fi mai ușor, adăuga el, să-i enumerăm pe cei care lipseau, căci toți erau prezenți, deoarece în acest local al Basarabiei se hotărau toate. Veneau moșierii din nordul Hotinului pentru a întâlni pe grecii din Ismail, iar armenii din Bălți povesteau ultimele isprăvi ale falsificatorilor de bani la expoziția agricolă din Edineț. Aici se desemna viitorul președinte de zemstvă, se conspira împotriva unor candidaturi la alegerile nobilimii, se critica latura intimă a vieții provinciale” [2, p. 8-9].

Aproape toată viața socială și direcțiile culturale se dădeau în sânul acestui Club. În lipsa ziarelor bine informate, telegrafelor și telefoanelor, la Clubul Nobilimii se acumulau noutățile proaspete puse de polițaiul Savițki, care a doua zi de dimineață, dea dreptul din Club, își dădea osteneala să treacă strada, pentru a se prezenta la raport guvernatorului. Tot ce se petrecea în Basarabia depindea de opiniile membrilor Clubului Nobilimii.

În sediul lui s-a amenajat un loc spațios pentru teatru, devenind mai târziu Teatru Național. Alături a fost înființat un Teatru de vară. Până și prima uzină electrică din Basarabia a fost instalată la Clubul Nobilimii din Chișinău.

Ultimii douăzeci de ani în preajma războiului mondial, în sala Clubului se organizau, de Crăciun, bazaruri de binefacere, la care se strângeau sume mari în folosul săracilor. Izbucnirea Primului Război Mondial, în 1914, a adus în activitatea Clubului noi preocupări, majoritatea membrilor luând parte activă la lupte. În grija clubului erau trimiterea trupelor pe linia de luptă, primirea răniților, ajutorul organizației Crucea Roșie și aprovizionarea oștirilor.

Clubul Cultural și Societatea Hipică din Chișinău. După 1918, membrii Clubului au deschis ușile pentru ofițerii și demnitarii români, care au pus capăt desfrâului revoluționar. Se știe că pe 27 martie 1918, în ziua în care Sfatul Țării a declarat Unirea, Alexandru Marghiloman, Președintele Consiliului de Miniștri al României, mare iubitor de cai, membru al Jockey-Clubului Roman, a oferit aici o recepție, la

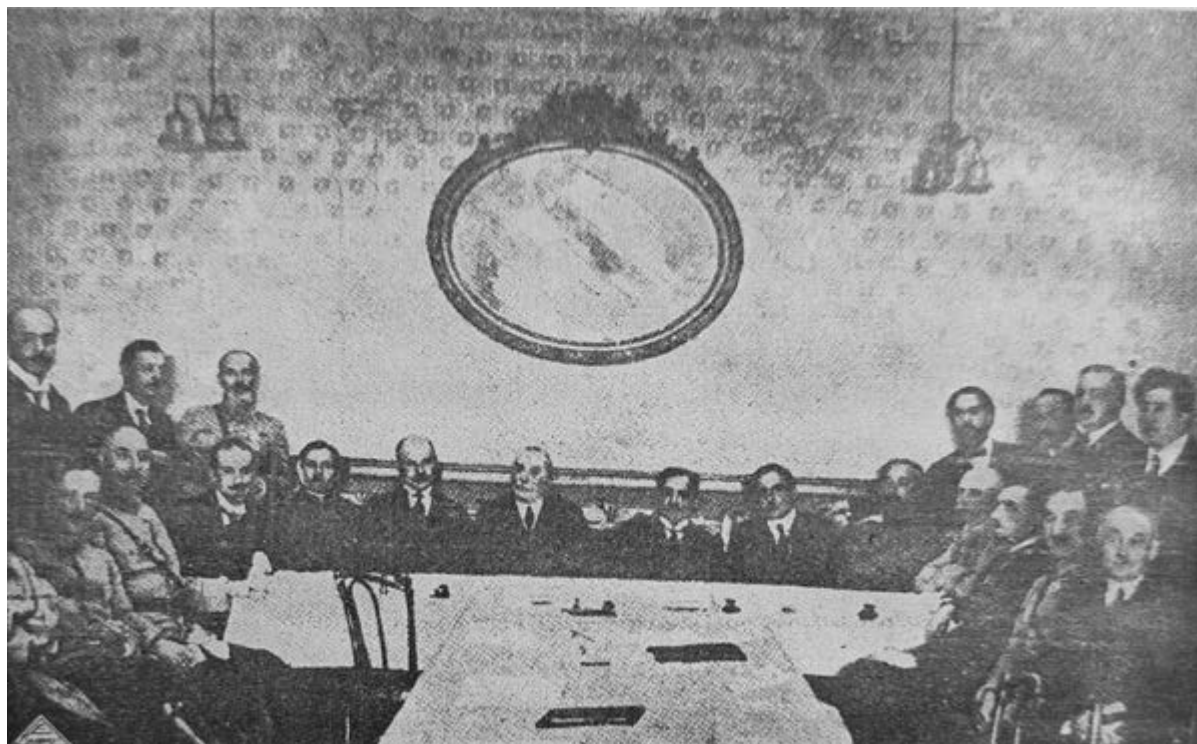

Fig. 2. Alexandru Marghiloman, Președintele Consiliului de Miniștri, în mijlocul frunzașilor făuritorilor Unirii, în ziua de 27 martie 1918, în sala Clubului Nobilimii după banchet

Fig. 3. Jockey Clubul din Chișinău în perioada interbelică

Fig. 4. Regele Ferdinand și regina Maria pe terasa Clubului Nobilimii, 1925

care au participat peste 200 de persoane, printre care fruntașii făuritori ai Unirii (fig. 2).

Clubul Nobilimii s-a redenumit *Club Cultural* și a început să se preocupe de dezvoltarea culturală și unificarea spirituală a Basarabiei.

Trecând ca o furtună asupra Basarabiei, revoluția a distrus, pe lângă conacele moșierești, pepinierele și hergheliile de cai. Distrugerea

proprietăților mari a dus la nimicirea frumoaselor herghelii de cai. Pentru refacerea situației s-a înființat *Societatea Haptică din Chișinău*. Aceasta a avut mai multe sesiuni de curse și a încurajat crescătoriile de cai existente în Basarabia. Din societate făceau parte amatorii de cai generalul Popovici, Semigradov, Russo, Marchetti, Colibaba ș.a.

Jockey Club. La 23 august 1926, Clubul Cultural s-a unit cu Societatea Hipică, luând împreună denumirea de „Jockey Club” – Societate de încurajare a îmbunătățirii rasei cailor din Basarabia (fig. 3). Statutul Jockey Clubului din București au fost adaptat la situația locală. Majestatea sa Regele Ferdinand I a fost proclamat Președinte de Onoare al instituției.

Anterior cu un an, în 1925, Jockey Clubul a fost vizitat de regele Ferdinand și regina Maria. Direcția clubului i-a oferit în dar regelui patru volume din biblioteca asociației, volume care reprezentau varietăți bibliografice asupra vână-

torilor imperiale, începând cu sec. al XII, bogat ilustrate și de mare valoare [2, p. 12]. S-a păstrat o fotografie cu majestățile privind un spectacol la Teatru de vară (fig. 4).

Ani la rând, vicepreședintele Jockey Clubului a fost Cristofor Cerkez, directorul Băncii din Chișinău. Până în 1940, Clubul a numărat ca membri toată elita Basarabiei: militari, magistrați, mari proprietari de pământ, intelectuali, artiști, medici, avocați, ingineri și funcționari superiori.

În afara grijii pentru îmbunătățirea rasei cailor, Clubul și-a continuat energic activitatea

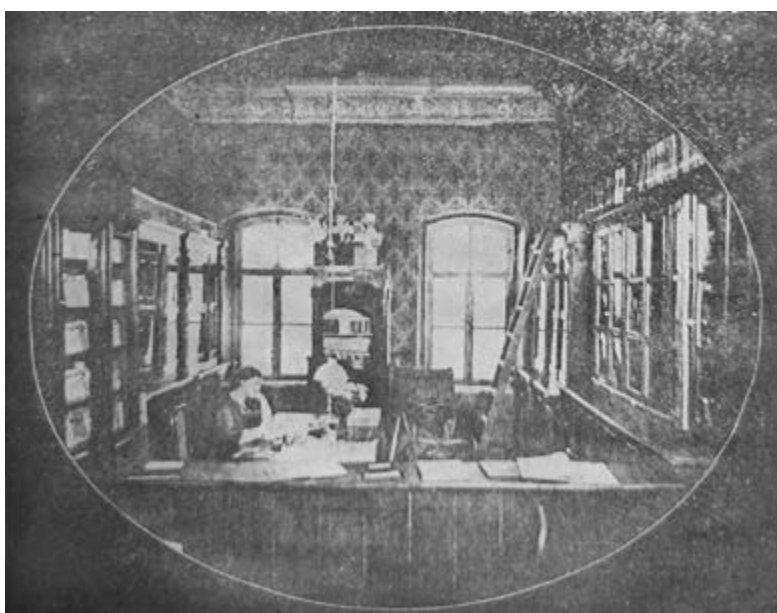

Fig. 5. Jockey Club. Biblioteca

Fig. 6. Jockey Club. Sala de recepție

sa socială, culturală și de binefacere, subvenționând aziluri, spitale, Societatea de Vânătoare, Tenis-clubul, Școala de călărie.

Clubul avea în continuare una dintre cele mai bogate și mai dotate biblioteci (fig. 5), în care se găseau peste 7500 de volume și ediții rare de o mare valoare artistică și culturală. Cărțile erau cumpărate în permanență pentru a da posibilitate membrilor clubului să fie la curent cu ultimele noutăți literare [2, p. 12]. Erau amenajate o Sală de recepție (fig. 6), o sală de biliard (fig. 7), o terasă (fig. 8). Clubul a continuat să găzduiască Teatrul Național (fig. 9).

Demonstrând preocupări pentru cursele de cai și îmbunătățirea rasei cailor, nobilii locali de

la Jockey Club au dovedit că-și doresc prestigiu în plan internațional și sincronizarea cu valorile occidentale. Jockey Club a desemnat din mijlocul său un *Comitet special de Alergări*. Acesta s-a îngrijit de amenajările necesare hipodromului și a organizat în fiecare an alergări de trap și galop, împărțind premii bănești în lei. Ca rezultat al acestei activități a fost mărirea treptată, din an în an, a participanților și a numărului de cai. În 1938, numărul de cai antrenați în curse era de 134, aparținând celor 55 de proprietari-participanți. Căii câștigători din Chișinău participau la cursele de la București, luând și acolo premii.

O altă activitate la fel de importantă a Jockey Clubului a fost *Școala de călărie* (fig. 10), creată

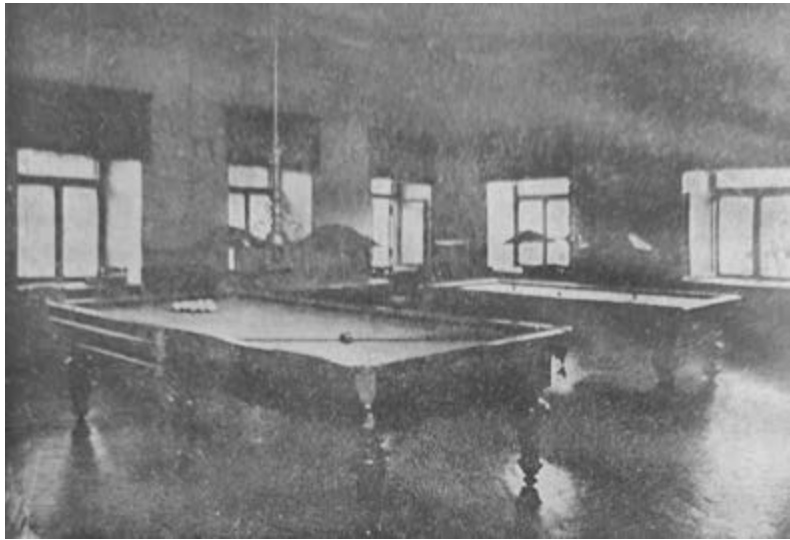

Fig. 7. Jockey Club. Sală de biliard

Fig. 8. Jockey Club. Terasa

Fig. 9. Teatrul Național din Chișinău

Fig. 10. Elevi de la Școala de călărie din Chișinău

la 1 august 1935, în urma inițiativei unui grup de ofițeri de rezervă din cavalerie.

Organizând-o în baza regulamentului Școlii din București, conducătorii Școlii de călărie și-au propus ca scop să facă să pătrundă sportul călăriei în rândurile tineretului. Conducerea Școlii a fost încredințată unui Comitet de direcție, în frunte cu colonelul Ionescu, care fiind mutat la Tighina, la 1 august 1938, l-a urmat ca director Marchetti.

La dispoziția școlii erau un maneaj de vară și un grajd pentru cai (fig. 11). Pe lângă exercițiile practice, elevilor școlii li se predau și noțiuni teoretice de cunoaștere a regulamentului militar de cavalerie, privind educația morală, religioasă, tehnico-practică și fizică a tineretului (fig. 12, 13, 14). Elevii participau la serbările hipice cu programe de exerciții și marșuri în jurul Chișinăului. Trebuiau să fie rezistenți la distanțe mari, să se poată orienta pe teren și să

Fig. 11. Manejul Școlii de călărie

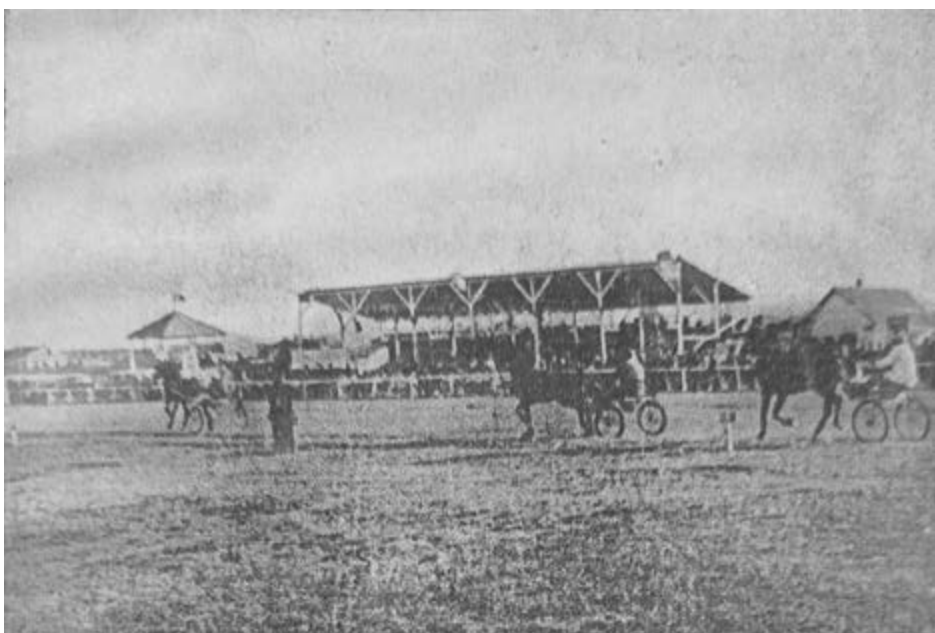

Fig. 12. Alergări de trap în Chișinău, 1939

îngrijească personal caii. La sfârșitul fiecărui an aveau examene, iar la finalizarea școlii primeau diplome de absolvire. Pe lângă școală s-a înființat un tir de tragere, o secție de scrimă, iarna – cursuri de schi, plimbări și sky-joring.

Istoria curselor de cai alcătuiește, de bună seamă, un capitol important în istoria Chișinăului. Activitățile de susținere a tradiției alergărilor de cai, de menținere a calității hipismului și de creștere a raselor de cai de la Clubul Englezesc, Clubul Nobilimii și Jockey Club de-

monstrează că orașul Chișinău a avut parte de o adevărată elită.

Referințe bibliografice:

1. Negruzzi, Costantin. *O alergare de cai*. În: *Opere*, vol. 1. Chișinău: Știința, 2017.
2. Bezviconi, Gheorghe. *Jockey-Club Chișinău (Fostul Club al Nobilimii) Cu ocazia aniversării a 78 de ani de la înființare 1864–1942*. București, 1939.
3. Grati, Aliona. *Chișinău. Morile Timpului*. Vol. I, *De la începuturi până la 1944*. Chișinău: Editura Unu, 2023.

Fig. 13. Alergări de trap. Chișinău, 1939

4. Ceastina, Alla. *File din istoria Clubului Englezesc din Chișinău*. În: *Chișinău. Cultura promovării orașului*. Coord. Aliona Grati, Diana Dementieva. Chișinău: Știința, 2023.

5. Aksakov, Ivan. *Scrisori din Basarabia*. Ediție îngrijită, prefăcută, tradusă și adnotată de Leonte Ivanov. Iași: Editura Universității „Al.I. Cuza”, 2014.

6. Film documentar *Istoria curselor de cai din Chișinău. Clubul Nobilimii și Jockey Club*. Prezintă Aliona

Grati și Diana Dementieva <https://www.youtube.com/watch?v=gdUNIYxJ3DE&t=708s>

* Articolul este elaborat în cadrul subprogramului științific 010402 „Cultura și politica în con textul schimbărilor regimurilor politice: de la Basarabia românească la Republica Moldova” (USM, 2024–2027).

Fig. 14. Comitetul de direcție a Jockey Clubului, Chișinău, 1939